

JSME JEDNOU Z MÁLA ZEMÍ EVROPY, KTERÁ DRŽÍ KOJENCE V ÚSTAVECH

V České republice je více jak **11.000** dětí odsouzeno žít mimo rodinu. Připojte se k celostátní iniciativě za rozvoj náhradní rodinné péče, která chce tyto děti vysvobodit z ústavní výchovy.

**STÁTNÍ SYSTÉM
PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI ČEKÁ JIŽ 20 LET
NA SVOU REFORMU**

MEMORANDUM

V zájmu ochrany více jak desítky tisíc ohrožených dětí v České republice se skupina významných nevládních organizací rozhodla vytyčit společné cíle k dosažení kvalitnějšího systému náhradní rodinné péče v českém prostředí.

Česká republika se dlouhodobě potýká s problémem péče o ohrožené děti a je statisticky na prvním místě v Evropě v počtu dětí ve věku do tří let umístěných v ústavech. Péče o ohrožené děti vyžaduje zásadní systémové změny, které povedou k prevenci odebrání dětí z jejich vlastních rodin, ke zvýšení počtu dětí v náhradní rodinné péči na úkor péče ústavní a celkově ke zvýšení šance dítěte na jeho lepší budoucnost.

Jako přední nevládní organizace působící v oblasti náhradní rodinné péče přijímáme toto memorandum a vyhlášíme Iniciativu za rozvoj náhradní rodinné péče.

Naše cíle směřující k rozvoji náhradní rodinné péče v ČR:

- 1. Zprofesionalizovat výběr a přípravu náhradních rodičů**
- 2. Zefektivnit proces zprostředkování náhradní rodinné péče**
- 3. Zvýšit kvalitu a rozsah služeb pro náhradní rodiny**
- 4. Zavést a finančně zajistit nové formy náhradní rodinné péče, zvláště specializované přechodné formy pěstounské péče**
- 5. Zvýšit informovanost a zájem veřejnosti o problematiku náhradní rodinné péče**
- 6. Zavést standardy pěstounských služeb platné pro pěstouny i poskytovatele pěstounských služeb**
- 7. Podpořit proces transformace systému péče o ohrožené děti v ČR**

V zájmu naplnění výše uvedených změn se organizace rozhodly:

- Aktivně spolupracovat a vzájemně se informovat o své činnosti v oblasti náhradní rodinné péče
- Koordinovat jednotlivé projekty zaměřené na podporu náhradní rodinné péče
- Sjednotit přístup k projednávání transformace systému péče o ohrožené děti ve vztahu k orgánům státní správy
- Iniciovat přípravu potřebných legislativních změn
- Zahájit společnou informační a edukační kampaň na podporu náhradní rodinné péče na podporu zvýšení kreditu náhradních rodičů v České republice

V Praze dne 14. 12. 2010.

Jana Lexová

Asociace náhradních
rodin ČR

David Svoboda

Amalthea

Gabriela Lachoutová

Nadační fond J&T

Jaroslava Máliková

Rozum a Cit

Pavel Šmýd

Sdružení pěstounských
rodin

ZAKLADATELÉ INICIATIVY

Asociace náhradních rodin ČR

Asociace náhradních rodin vznikla v roce 2009 jako zastřešující organizace náhradních rodičů – pěstounů a adoptivních rodičů. Asociace nabízí náhradním rodičům možnost setkávání a výměny zkušeností s náhradní rodinnou péčí. Na celém území České republiky funguje v současnosti 18 místních klubů asociace, které nabízí náhradním rodičům možnost setkávání a výměny zkušeností s náhradní rodinnou péčí. Cílem ANR ČR je ochrana práv a zájmů náhradních rodičů a dětí v jejich péči a zajištění důstojných podmínek pro výkon náhradní rodinné péče.

www.anrcr.cz

Amalthea, o.s.

Občanské sdružení Amalthea funguje již osmým rokem a jeho hlavním posláním je podpora rozvoje péče o rodinu a dítě. Sdružení provozuje v pardubickém kraji Centrum náhradní rodinné péče, které poskytuje služby i poradenství náhradním rodinám i dalším zájemcům o náhradní rodinnou péči. Služeb využilo jen v roce 2009 60 pěstounských a osvojitelských rodin. Amalthea se věnuje i pomoci rodičům, jejichž děti jsou umístěny v ústavní výchově nebo jsou odebráním dítěte ohroženi. Napomáhá rodinám vybudovat stabilní a bezpečné rodinné zázemí, které je vhodné pro výchovu dětí.

www.amalthea.pardubice.cz

Nadační fond J&T

Nadační fond J&T byl založen 1. Června 2004 a jeho hlavním posláním je pomáhat dětem v náhradní rodinné péči, lidem nemocným a s handicapem, dále sociálně slabým rodinám s dětmi. Nadace podporuje zejména konkrétní pěstounské a osvojitelské rodiny z celé České republiky. Podobu svého působení nadace přerozdělila finanční prostředky desítkám pěstounských rodin.

www.nadacnifondjt.cz

Občanské sdružení Rozum a Cit

Činnost Občanského sdružení Rozum a Cit navazuje na aktivity Nadačního fondu Rozum a Cit, který byl založen v roce 1996. Dlouhodobou snahou sdružení organizace je rozvíjet síť služeb pro náhradní rodiny v celé ČR a iniciovat systémové změny v péči o děti vyrůstající mimo vlastní rodinu. Rozum a Cit podporuje děti vyrůstající v náhradní rodinné péči prostřednictvím podpůrných a vzdělávacích služeb náhradní rodině. Sdružení provozuje poradenské centrum, ve Středočeském kraji vedlo sdružení projekt zabývající se systémem péče o sociálně znevýhodněné děti.

www.rozumacit.cz

Sdružení pěstounských rodin

Posláním Sdružení pěstounských rodin, které bylo založeno v roce 1995, je podporovat rozvoj náhradní rodinné péče a pomáhat znevýhodněným dětem, a mladým lidem k jejich příznivému vývoji a dosažení kvalitního života ve společnosti. Mezi činnosti organizace patří poradna rodinná péče a pomoc mladým, kteří se po odchodu z ústavního zařízení nebo pěstounské rodiny musí osamostatnit. V jihomoravském kraji provozuje Dům na půl cesty či Dům jistoty.

www.pestouni.cz

VÝZNAMNÍ PODPOROVATELÉ

Ivan Trojan
herec

Jitka Schneiderová
herečka

Simona Babčáková
herečka

David Švehlík
herec

Pavel Liška
herec

Alice Nellis
scénáristka a režisérka

Ester Janečková
herečka a moderátorka

Martin Myšička
herec

Miloslav Kotek
psycholog

Helena Langšádlová
poslankyně Parlamentu ČR

Jitka Chalánková
poslankyně Parlamentu ČR

Jaroslav Šturma
psycholog

Jiří Brýdl
radní Pardubického kraje

Anna Putnová
poslankyně Parlamentu ČR

KOLEKTIVNÍ PODPOROVATELÉ

Centrum pro rodinu Náruč
www.naruc.cz

Fond ohrožených dětí
www.fod.cz

Občanské sdružení Salinger
www.salinger.cz

Centrum pro rodinu Terezín
www.cpr-terezin.cz

HoSt Home-Start ČR
www.hostcz.org

Pěstounské rodiny kraje Vysočina
www.pestovys.cz

Člověk hledá člověka
www.clovekhledacloveka.cz

Informační středisko Mikuláš
www.mikulasops.cz

Sdružení SOS dětských vesniček
www.sos-vesnicky.cz

Dětské centrum Paprsek
www.dcpaprsek.org

Liga lidských práv
www.llp.cz

V zájmu dítěte
www.vzd.cz

Eurochild Brusel
www.eurochild.org

Lumos
www.lumos.org.uk

Unie center pro rodinu a komunitu
www.uniecenter.cz

STAV SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ V ČR

**JSME JEDNOU
Z MÁLA ZEMÍ EVROPY, KTERÁ DRŽÍ
KOJENCE V ÚSTAVECH**

V Evropské unii je v institucionální výchově umístěno přibližně 140.000 dětí, z toho naše malá země tvoří svými téměř 11.000 odsouzenými dětmi celých 8%. Českými kojeneckými ústavy projdou ročně téměř dva tisíce malých dětí, které jsou odtrženy od své matky či svého otce. Evropský soud pro lidská práva kritizuje naši zemi za to, že jsou v České republice porušována práva rodiny a soukromý život ze strany státních orgánů v důsledku odebrání dětí rodičům a jejich umístění do ústavní výchovy. Stav a praxe systému sociálně-právní ochrany dětí jsou dlouhodobě kritizovány i Ústavním soudem ČR, který také rozhodl, že pouze hmotná nouze v rodině nemůže být důvodem pro odebrání dítěte rodičům.

Fakta:

- V desítkách českých ústavů je ukryto více než 11.000 dětí čekajících na své vysvobození.
- Téměř 2000 kojenců je u nás každoročně odsouzeno žít za zdmi ústavu.
- Česko je tak v Evropě na předních místech ve statistikách počtu dětí žijících v ústavní péči.
- Děti jsou v u nás odebírány z rodiny i pouze na základě sociálních důvodů nebo kvůli špatným bytovým poměrům.
- Náš stát byl opakovaně kritizován Evropským soudem pro lidská práva za to, že nařizuje ústavní výchovu nezletilých dětí i za situace, kdy jediným důvodem pro rozhodnutí českého soudu byla nevyhovující ekonomická a bytová situace vlastní rodiny dítěte. Podle soudu je tím porušován článek 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.
- Ústavní soud ČR jasně rozhodl, že hmotná nouze nesmí být důvodem pro odloučení rodiče a nezletilého dítěte, pokud jsou citové vztahy zachovány. V několika kauzách také poukázal na fakt, že dítě má právo být slyšeno před soudem.
- Místo účinné pomoci k vyřešení nepříznivé finanční či sociální situace rodiny náš stát volí cestu porušování základního práva dítěte na život ve své rodině.

STAV SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ V ČR

ÚSTAVNÍ PÉČE POŠKOZUJE ZDRAVÍ MALÝCH DĚTÍ

Ústavní péče u malých dětí má velmi negativní důsledky pro jejich celkový vývoj. Dítě potřebuje zejména v počátku svého života stabilní pečující osobu, která vhodně reaguje na jeho potřeby, je přítomna vždy, když dítě potřebuje a dokáže dobře rozpoznat signály, které dítě vysílá. Personál v ústavních zařízeních má zpravidla na starosti více než jedno dítě, vzhledem ke směnnému provozu od dítěte odchází. Dítě tedy nemá k dispozici jednu pečující osobu tak jako v rodině, ale pečující se pro dítě nepředvídatelně střídají a proces, kdy si dítě vytváří základy pro budoucí vztahy, tzv. attachment, tak není ideální, což zásadně ovlivňuje další život dítěte.

Děti vyrůstající v ústavech tak budou bohužel s vysokou pravděpodobností trpět horším zdravotním stavem, budou opožděny ve svém fyzickém a psychickém vývoji, jejich mozek nebude dostatečně vyvinut, pravděpodobně budou mít narušenou schopnost navazovat a udržet mezilidské vztahy a vést plnohodnotný život.

Fakta:

- 1/3 kojenců stráví v ústavu více než rok, což zásadním způsobem narušuje jejich fyzický i psychický vývoj.
- U dětí z ústavů je 16x častější výskyt psychiatrických diagnóz a dochází k výrazným odchylkám somatického vývoje, včetně menšího objemu hlavy.
- Průměrná doba pobytu dítěte v ústavu je u nás v současné době 4,5 roku.
- I přes profesionální péči pracovníků v ústavech trpí většina dětí v kojeneckých ústavech tzv. syndromem citové deprivace.
- Dítě vyrůstající bez pevné citové vazby je poškozeno na celý život.
- Dítě vychovávané v rodině má 40x větší šanci dosáhnout vysokoškolského vzdělání než jeho vrstevník z ústavu.

STAV SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ V ČR

**PÉČE O JEDNO DÍTĚ
V ÚSTAVU STOJÍ STÁT 7X VÍCE NEŽ
PÉČE NÁHRADNÍCH RODIČŮ**

Stát financuje jednotlivé způsoby péče o dítě velmi nevyváženě. V přepočtu na dítě je nejnákladnějším způsobem ústavní péče, která musí financovat jak provoz samotných velkých ústavních zařízení (školského i zdravotního resortu), tak zajištění jejich personálních kapacit. Náhradní rodinná péče je naopak z pohledu státu finančně velmi podhodnocena a chod pěstounských rodin je z velké části financovaný z jejich vlastních zdrojů. Péče o jedno malé dítě v kojeneckém ústavu tak stojí stát 7x více než péče náhradních rodičů.

Fakta:

- Péče o jednoho kojence v ústavu stojí měsíčně přibližně 40.500 Kč, v náhradní rodině pak po sečtení příspěvku na úhradu potřeb dítěte a odměny pěstouna činí celkové náklady na jedno dítě pouze 6.806 Kč. Za rok činí rozdíl 404.000 Kč na jedno dítě.
- Náhradní rodinná péče je však silně finančně podhodnocena.
- Neziskové organizace poskytující pomoc a podporu náhradním rodinám nejsou systematicky financovány ze strany státu.
- Prevence selhání rodiny a účinná pomoc ohrožené rodině a dítěti nejsou zabezpečeny odpovídajícím způsobem.

STAV SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ V ČR

STÁTNÍ SYSTÉM PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI ČEKÁ JIŽ 20 LET NA SVOU REFORMU

ČR je poslední zemí ve střední Evropě, kde od pádu železné opony neproběhla systematická reforma systému péče o ohrožené děti.

Všechny okolní státy, včetně Slovenska, již provedly nezbytné legislativní změny. Česká republika doposud stále zůstává pouze u politických prohlášení. Současná vláda se ve svém programovém prohlášení zavázala vytvořit podmínky k dalšímu rozvoji rodinné politiky a péče o děti. Žádné legislativní změny však doposud vládou ani parlamentem schváleny nebyly.

Fakta:

- Péče o dítě je roztržena mezi 5 ministerstev a není soustředěna pod jeden vládní rezort.
- Sociální pracovník z OSPOD má u nás na starosti běžně 300 až 500 rodin, které by měl znát osobně a měl by jim poskytovat podporu dle jejich potřeb.
- Stovky stávajících pracovníků v kojeneckých ústavech či dětských domovech mohou díky svým kvalifikačním předpokladům nalézt uplatnění v systému náhradní rodinné péče.
- V jednotlivých krajích ČR probíhá příprava náhradních rodičů v rozdílné kvalitě.
- Z 11.000 dětí v ústavech se náhradní rodina hledá jen pro 1/10 z nich.
- Děti u nás musí čekat v průměru 2,5 roku, než jsou svěřeny do péče náhradních rodičů.

NAŠE ŘEŠENÍ

Komplexní reforma státního systému péče o ohrožené děti v České republice je jediným správným řešením, které může zastavit příliv dětí do ústavů v naší zemi. Naše iniciativa navazuje na dosavadní úsilí řady odborníků a pracovníků z praxe, kteří se již řadu let snaží o reformu systému péče o ohrožené děti v naší zemi.

Naše iniciativa sleduje záměry současné vlády a považuje za nezbytnou novelizaci hned několika zákonů, které mohou pomoci při reformě systému péče o ohrožené děti v ČR:

- **zákona 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**
- **zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách**
- **zákona 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře**
- **zákona 40/1964 Sb., občanského zákoníku**

Naše iniciativa přináší stručný a zjednodušený souhrn hlavních opatření, která mohou napravit současný alarmující stav péče o naše děti.

KROK 1: ZEFEKTIVNIT POMOC OHROŽENÝM RODINÁM

- Zapojit kraje a obce do preventivních opatření proti odebírání dětí z rodin a do účinného řešení nepříznivých podmínek ohrožených rodin
- Zvýšit počet terénních sociálních pracovníků na místních úřadech
- Zamezit odebírání dětí z rodin ze sociálně-finančních důvodů
- Povinně tvořit individuální plány ochrany dětí sociálními pracovníky
- Standardizovat práci sociálních pracovníků
- Podpořit další vzdělávání soudců v oblasti systému péče o ohrožené děti

KROK 2: PODPOŘIT ROZVOJ NÁHRADNÍHO RODIČOVSTVÍ

- Zefektivnit proces zprostředkování náhradní rodinné péče
- Finančně zajistit rozvoj náhradní rodinné péče ze strany státu
- Zavést do praxe institut přechodné pěstounské péče, kdy jsou náhradní rodiče schopni okamžitě přijmout ohrožené dítě do rodiny
- Zprofesionalizovat výběr a sjednotit přípravu náhradních rodičů napříč všemi kraji ČR
- Zavést standardy kvality péče pro pěstounské rodiny i pro poskytovatele služeb v oblasti náhradní rodinné péče
- Zvýšit kvalitu a rozsah služeb pro náhradní rodiny
- Rozšířit povědomí veřejnosti o institutu náhradní rodinné péče
- Zavést do praxe další formy náhradní rodinné péče

KROK 3: ZAHÁJIT TRANSFORMACI ÚSTAVŮ

- Zakázat ústavní výchovu dětí ve věku od 0 do 6 let a nahradit ji jinými formami neústavní péče
- Při nevyhnutelné ústavní výchově u ostatních dětí snížit délku pobytu v ústavu maximálně na 3 roky
- Snížit počet dětí v ústavech a zařízeních pro okamžitou pomoc na maximálně 4 děti na 1 pracovníka
- Zahájit transformaci ústavů na asistenční či terapeutická centra terénního i ambulantního typu pro ohrožené děti a rodiny
- Sjednotit agendu péče o dítě a podporu rodiny pod jedno ministerstvo

KONTAKT

Členové Iniciativy za rozvoj náhradní rodinné péče:

Amalthea o. s.

www.amalthea.pardubice.cz

Asociace náhradních rodin ČR

www.anrcr.cz

Nadační fond J&T

www.nadacnifondjt.cz

Občanské sdružení Rozum a Cít

www.rozumacit.cz

Sdružení pěstounských rodin

www.pestouni.cz

Nadační fond J&T:

Marie Oktábcová

Ředitelka

Telefon: +420 221 710 124

E-mail: oktabcova@nadacnifondjt.cz

Gabriela Lachoutová

Předsedkyně správní rady

Telefon: +420 221 710 124

E-mail: lachoutova@jtfng.com

Roman Pavlík

Koordinátor projektu

Fleishman-Hillard s.r.o.

Lomnického 9, 140 00 Praha 4

Telefon: +420 224 232 650

E-mail: pavlik@fleishman.com

www.odsouzeni.cz

www.facebook.com/odsouzeni

PODPOŘTE NÁS

A series of horizontal dashed lines for writing, spanning most of the page width.

**STÁTNÍ SYSTÉM
PÉČE O OHROŽENÉ DĚTI ČEKÁ JIŽ 20 LET
NA SVOU REFORMU**

WWW.ODSOUZENI.CZ